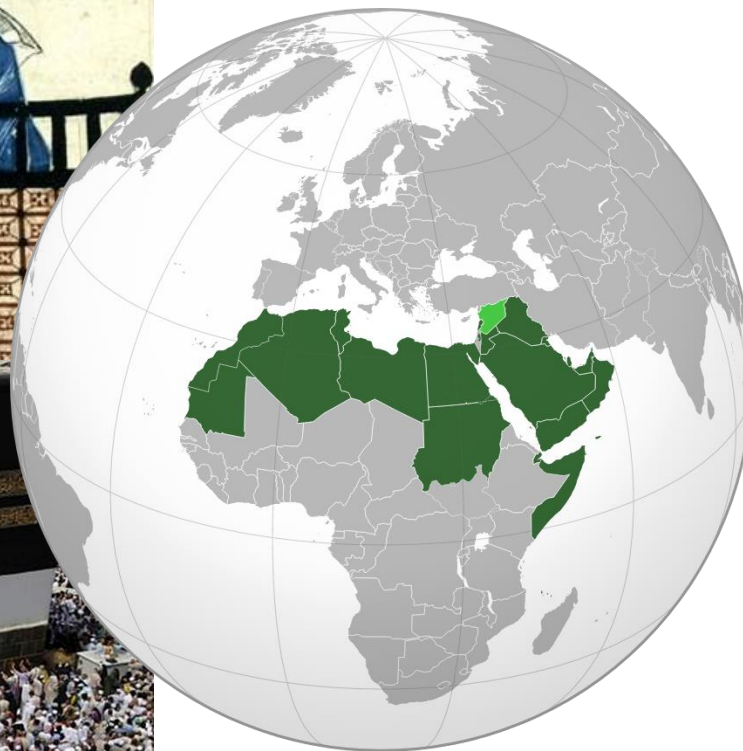
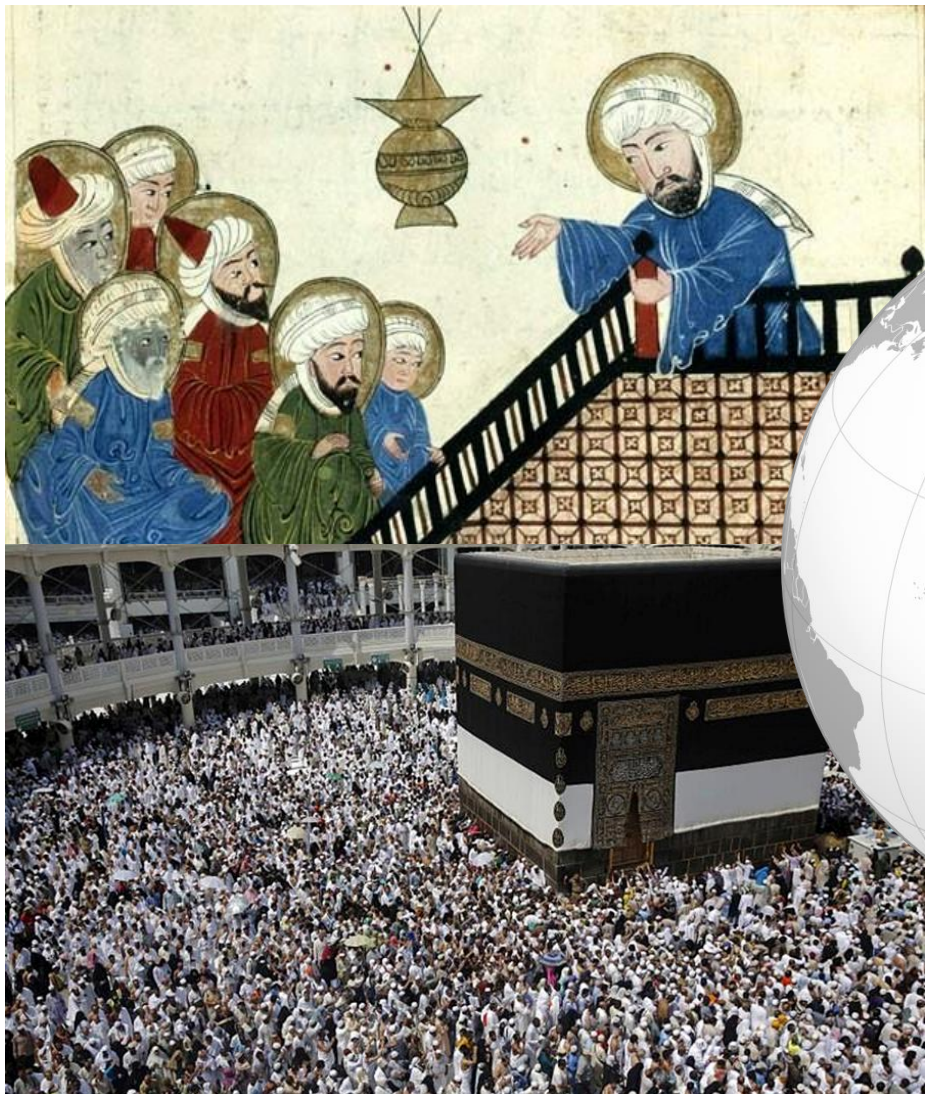

LỊCH SỬ VĂN MINH THẾ GIỚI

Các hình ảnh này khiến các em liên hệ đến nền văn minh nào?

Văn minh Ả Rập

CHƯƠNG 1. LỊCH SỬ VĂN MINH PHƯƠNG ĐÔNG

1.4. LỊCH SỬ VĂN MINH Ả RẬP

TS. Phạm Thị Thanh Huyền

1

Phân tích được những cơ sở hình thành của nền văn minh Ả Rập.

2

Trình bày được những thành tựu cơ bản của nền văn minh Ả Rập.

3

Hình thành được kĩ năng khai thác, thuyết trình về những giá trị văn minh Ả Rập.

1.4.1 Cơ sở hình thành văn minh Ả Rập

1.4.2 Những thành tựu chủ yếu của văn minh Ả Rập

1.4.1. CƠ SỞ HÌNH THÀNH VĂN MINH Ắ RẬP

a) Điều kiện tự nhiên

b) Dân cư

c) Sự hình thành và diệt vong của
nhà nước Ắ Rập

1.4.1. CƠ SỞ HÌNH THÀNH VĂN MINH Ả RẬP

a) Điều kiện tự nhiên

Vị trí địa lí

Ả Rập là bán đảo lớn nhất thế giới, nằm ở Tây Á, diện tích lớn hơn 1/4 châu Âu.

Địa hình chủ yếu là núi và sa mạc, được chia làm 2 vùng rõ rệt.

Bán đảo Ả rập có vị trí địa lí quan trọng, thuận lợi cho hoạt động buôn bán.

1.4.1. CƠ SỞ HÌNH THÀNH VĂN MINH Ả RẬP

Khí hậu

Phần lớn lãnh thổ thuộc miền khí hậu cực kỳ nóng và khô.

Chỉ có vùng Tây Nam (Yemen) do có nguồn nước phong phú hơn nên có thể trồng trọt được.

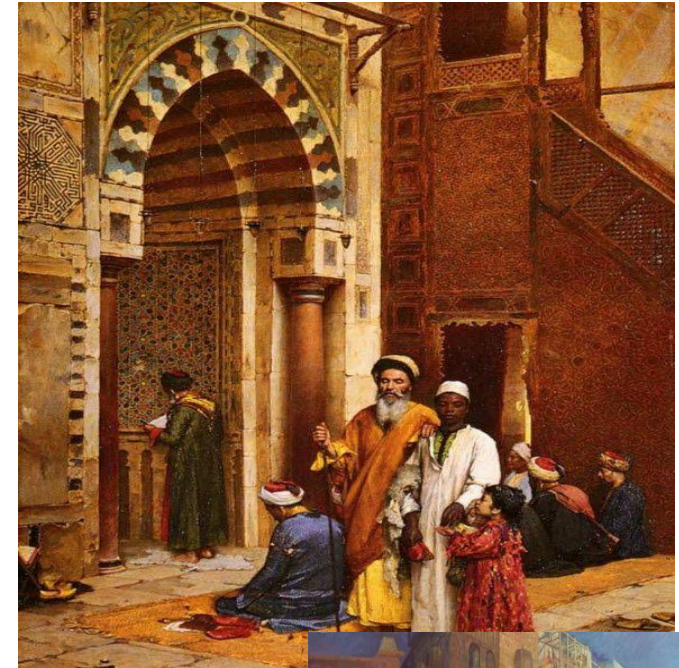
Ruộng bậc thang tại Yemen

1.4.1. CƠ SỞ HÌNH THÀNH VĂN MINH Ả RẬP

b) Dân cư

Người Ả Rập thuộc chủng tộc Xêmit. Nhìn chung, đến thế kỷ VII, cư dân Ả Rập vẫn sống trong giai đoạn mạt kỳ của chế độ công xã nguyên thủy. Tuy nhiên, quan hệ quý tộc chủ nô - nô lệ dần dần thay thế quan hệ huyết tộc trong chế độ thị tộc bộ lạc trước đây.

c) Sự hình thành và sụp đổ của đế chế Ả Rập

Sự hình thành

- Nhà nước Ả Rập đến thế kỉ VII mới thành lập.
- Quá trình hình thành của nhà nước Ả Rập gắn liền với quá trình ra đời đạo Hồi do Môhamét truyền bá.

c) Sự hình thành và sụp đổ của đế chế Ả Rập

Quá trình phát triển và sụp đổ

- Từ thế kỉ VII tới cuối thế kỉ VIII, Ả rập phát triển thành một đế quốc bao trùm toàn bộ vùng đất từ lưu vực sông Ấn qua Tây Á, Bắc Phi, tới bờ Đại Tây Dương.
- Đến giữa thế kỉ VIII, đế chế Ả rập bị chia rẽ thành nhiều dòng quý tộc, sự thống nhất không còn như trước.
- Đến thế kỉ X, Ả rập không duy trì được sự thống nhất, thế lực ngày càng suy yếu. Năm 1258, kinh đô Bátđã bị Mông Cổ chiếm, đế quốc Ả rập diệt vong.

Mohammed thống nhất Ả Rập bằng biện pháp chủ yếu nào?

- A. Chính trị.
- B. Kinh tế.
- C. Tôn giáo.
- D. Quân sự.

Trước thế kỉ VII, hình thức tổ chức xã hội cơ bản của cư dân Ả Rập là

- A. thị tộc, bộ lạc.
- B. làng xã.
- C. đô thị.
- D. công xã.

1.4.2. NHỮNG THÀNH TỰU CHỦ YẾU CỦA VĂN MINH Ắ RẬP

a) Tôn giáo

b) Khoa học tự nhiên

c) Văn học

d) Nghệ thuật

e) Giáo dục

1.4.2. NHỮNG THÀNH TỰU CHỦ YẾU CỦA VĂN MINH Ả RẬP

a) Tôn giáo

Đạo Islam/đạo Hồi

Đạo Islam xuất hiện ở bán đảo Ả Rập vào thế kỷ thứ VII gắn liền với tên tuổi của Mohammed (570 – 632).

Đạo Islam là một tôn giáo độc thần tuyệt đối.

Nhà tiên tri Mohammed

a) Tôn giáo

Đạo Islam/đạo Hồi

- **Giáo lý**

- Allah là đáng tối cao sinh ra trời đất, muôn loài trong đó có con người. Số phận con người có tính định mệnh và do Allah sắp đặt.
- Mohammed là sứ giả của Allah và là tiên tri của tín đồ.
- Tín đồ đạo Islam phải kiên nhẫn chịu đựng, phục tùng Allah, phải kiên quyết bảo vệ mọi lợi ích của đạo Islam và phải có tinh thần thánh chiến.
- Tin rằng có thiên đường, địa ngục, thiên thần, quỷ, ngày phán xét cuối cùng...
- Không thờ ảnh tượng vì Allah tỏa khắp mọi nơi.

1.4.2. NHỮNG THÀNH TỰU CHỦ YẾU CỦA VĂN MINH Ả RẬP

a) Tôn giáo

Đạo Islam/đạo Hồi

- Về quan hệ gia đình:
  - Đạo Hồi thừa nhận chế độ đa thê nhưng chỉ cho lấy nhiều nhất là 4 vợ.
  - Đàn ông Hồi giáo cũng có thể lấy người theo đạo Do Thái hoặc đạo Kitô làm vợ nhưng không được cưới người theo đa thần giáo; Cấm lấy nàng hầu...

1.4.2. NHỮNG THÀNH TỰU CHỦ YẾU CỦA VĂN MINH Ả RẬP

a) Tôn giáo

Đạo Islam/đạo Hồi

- **Nghĩa vụ của tín đồ (5 điều cốt đạo):**
  - Thừa nhận chỉ có chúa Ala không có chúa nào khác, còn Môhamet là sứ giả của Ala và là vị tiên tri cuối cùng.
  - Hàng ngày phải cầu nguyện 5 lần. Thứ sáu hàng tuần thì phải đến thánh thất làm lễ một lần.
  - Mỗi năm đến tháng Ramadân phải trai giới (ăn chay) 1 tháng.
  - Phải nộp thuế cho đạo.
  - Trong suốt đời người nếu có khả năng phải đi hành hương đến Mecca một lần.

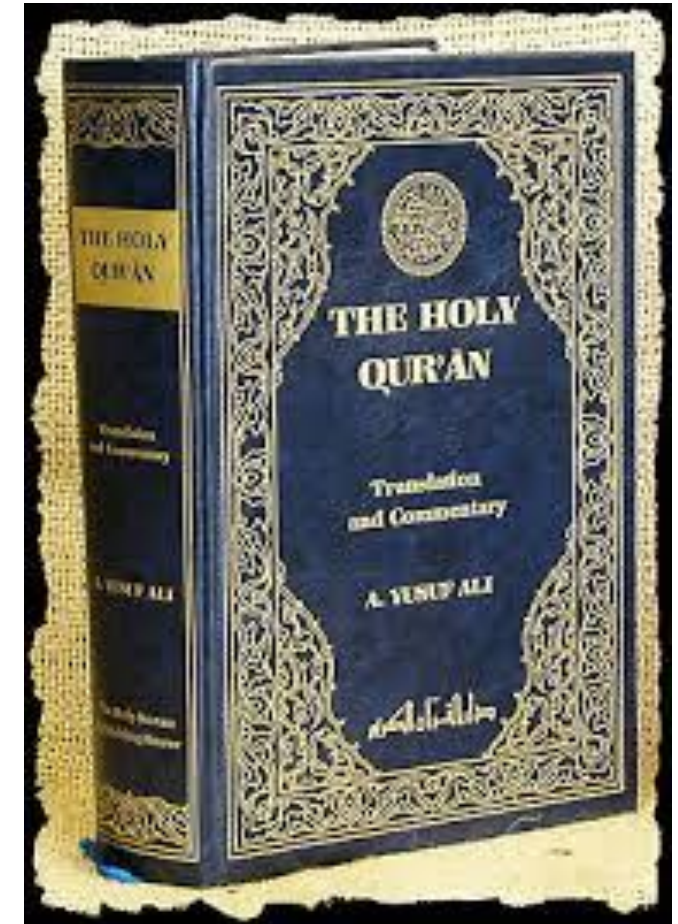
1.4.2. NHỮNG THÀNH TỰU CHỦ YẾU CỦA VĂN MINH Ả RẬP

a) Tôn giáo

Đạo Islam/đạo Hồi

Kinh Coran là kinh thánh của đạo Islam, được xem là thiên khải của Allah.

Kinh Coran gồm 114 chương đề cập đến nhiều vấn đề thuộc nhiều lĩnh vực khác nhau (tôn giáo, pháp luật, đạo đức...).

1.4.2. NHỮNG THÀNH TỰU CHỦ YẾU CỦA VĂN MINH Ả RẬP

a) Tôn giáo

Đạo Islam/đạo Hồi

Thời Mohammed còn sống, đạo Islam mới truyền bá ở bán đảo Ả rập.

Sau khi Mohammed qua đời, cùng với quá trình chinh phục của Ả rập, đạo Islam được truyền bá khắp nơi

Hiện nay, Islam giáo là 1 trong 3 tôn giáo thế giới.

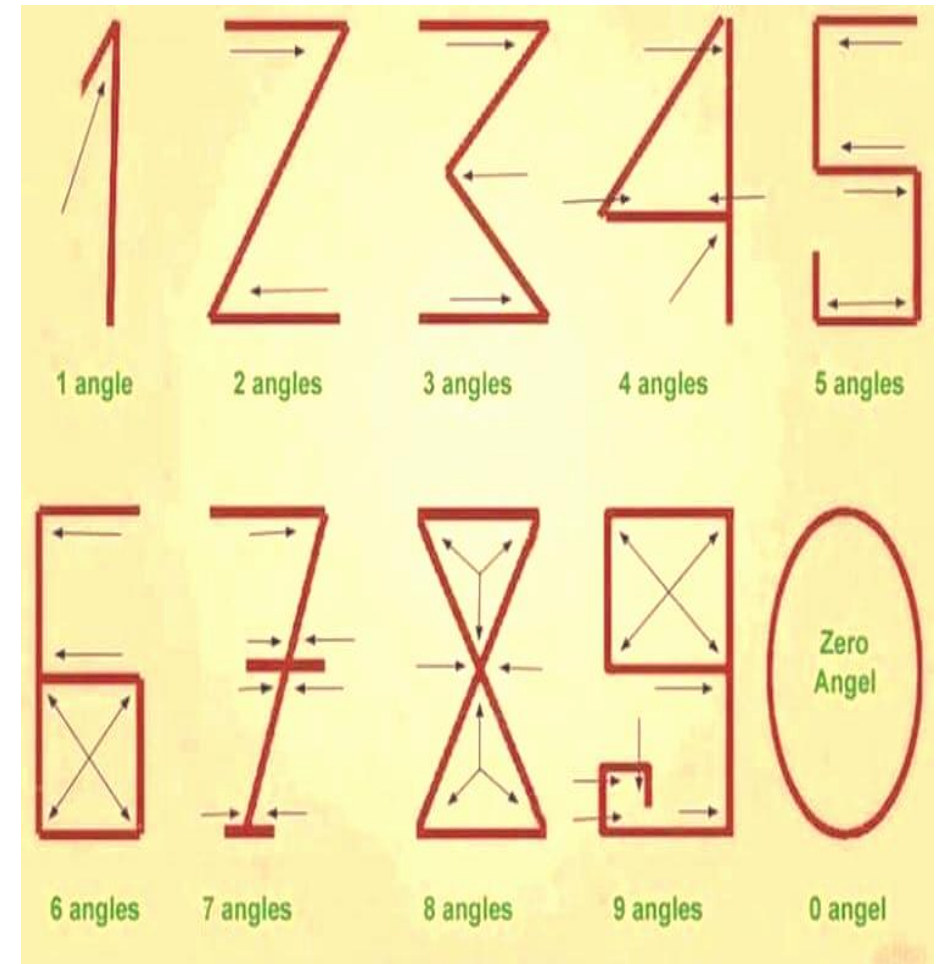
1.4.2. NHỮNG THÀNH TỰU CHỦ YẾU CỦA VĂN MINH Ả RẬP

b) Khoa học tự nhiên

Toán học

Người Ả Rập đã tiếp tục phát triển các môn Đại số học, hình học và các hệ thống chữ số.

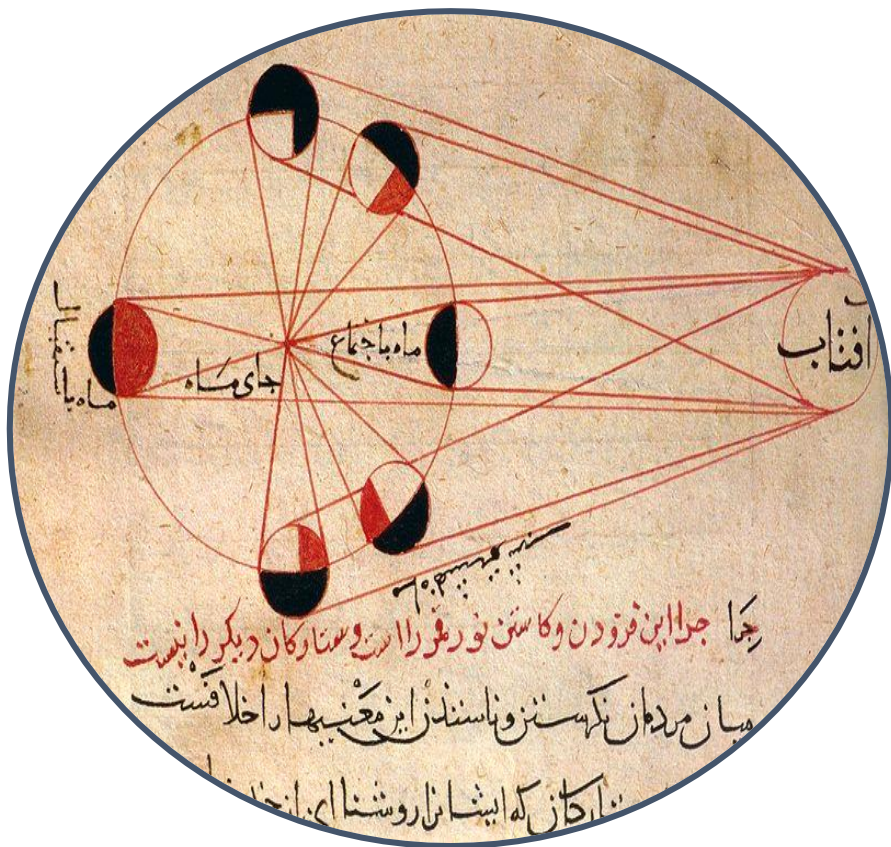
Bên cạnh đó, Ả Rập còn có công lớn trong việc cải tiến và truyền bá hệ thống chữ số.

1.4.2. NHỮNG THÀNH TỰU CHỦ YẾU CỦA VĂN MINH Ả RẬP

b) Khoa học tự nhiên

Thiên văn học

Biết Trái Đất có dạng cầu và vật gì cũng bị hút về phía trung tâm trái đất.

Cuối thế kỷ XI, đã làm được một thiên cầu bằng đồng thau với đường kính 209 mm, trên đó có 47 chòm sao gồm 1015 ngôi sao.

1.4.2. NHỮNG THÀNH TỰU CHỦ YẾU CỦA VĂN MINH Ả RẬP

b) Khoa học tự nhiên

Địa lí học

Người Ả Rập đã dùng phương pháp cùng lúc lấy vị trí của mặt trời ở hai điểm trên mặt đất, và tính được 1° của trái đất dài hơn 90 km và chu vi của trái đất là khoảng 35 nghìn km².

Cuốn sách “Địa chí đế quốc Hồi giáo” (Mohamed), sách địa lí của Rogie là những đóng góp lớn về địa lý của người Ả rập.

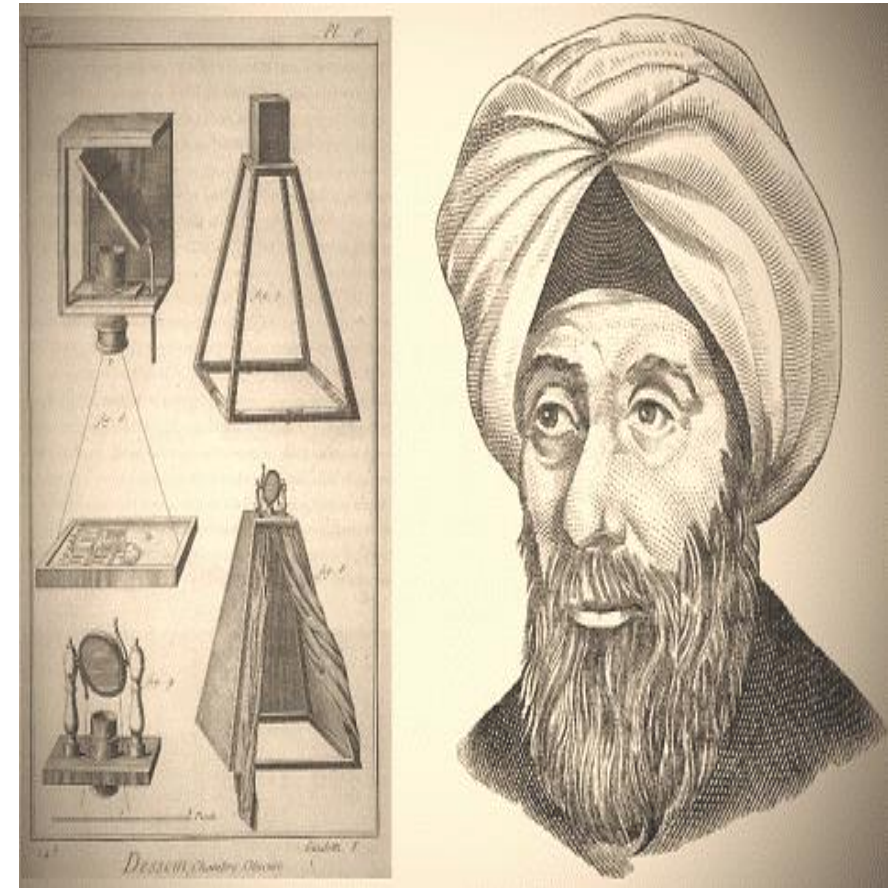

b) Khoa học tự nhiên

Vật lí

Đóng góp lớn nhất của ngành vật lý học phải kể đến Al Haitoham:

- Ông viết cuốn “Sách quang học” chứa đựng tính chất khoa học nhất thời đại.
- Ông biết đến sự khúc xạ của ánh sáng chiếu trên gương cầu lồi, gương cầu lõm và các thấu kính hội tụ.

b) Khoa học tự nhiên

Hóa học

Người Ắ Rập đã chế tạo ra nồi chưng cất đầu tiên. Họ phân tích được nhiều chất hóa học, đã phân biệt được bazơ và axit.

Sinh vật học

Từ thế kỷ IX, Otman đã nêu ra thuyết tiến hóa cho rằng: từ khoáng vật tiến hóa → thực vật → động vật → trở thành con người.

Từ sớm họ đã biết ghép cây tạo ra các giống mới. Nhà thực vật học tiêu biểu nhất đầu thế kỷ XIII, Baita đã tổng hợp kiến thức thành một tác phẩm được coi là cơ sở của môn thực vật học và được sử dụng đến thế kỷ XVI.

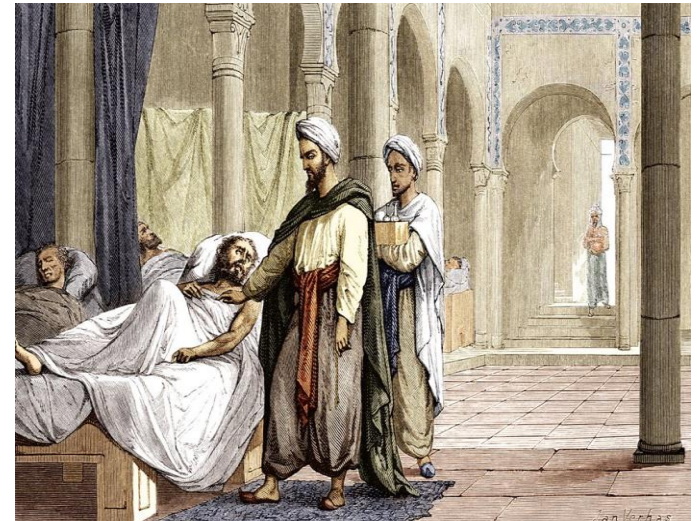
1.4.2. NHỮNG THÀNH TỰU CHỦ YẾU CỦA VĂN MINH Ả RẬP

b) Khoa học tự nhiên

Y học

Biết cách chữa trị rất nhiều loại bệnh về nội ngoại khoa, đặc biệt là mắt.

Bên cạnh việc xây dựng các bệnh viện để chữa bệnh cho nhân dân, nhà nước còn tổ chức các đoàn thầy thuốc đến các thị trấn để chữa bệnh cho nhân dân.

1.4.2. NHỮNG THÀNH TỰU CHỦ YẾU CỦA VĂN MINH Ả RẬP

c) Văn học

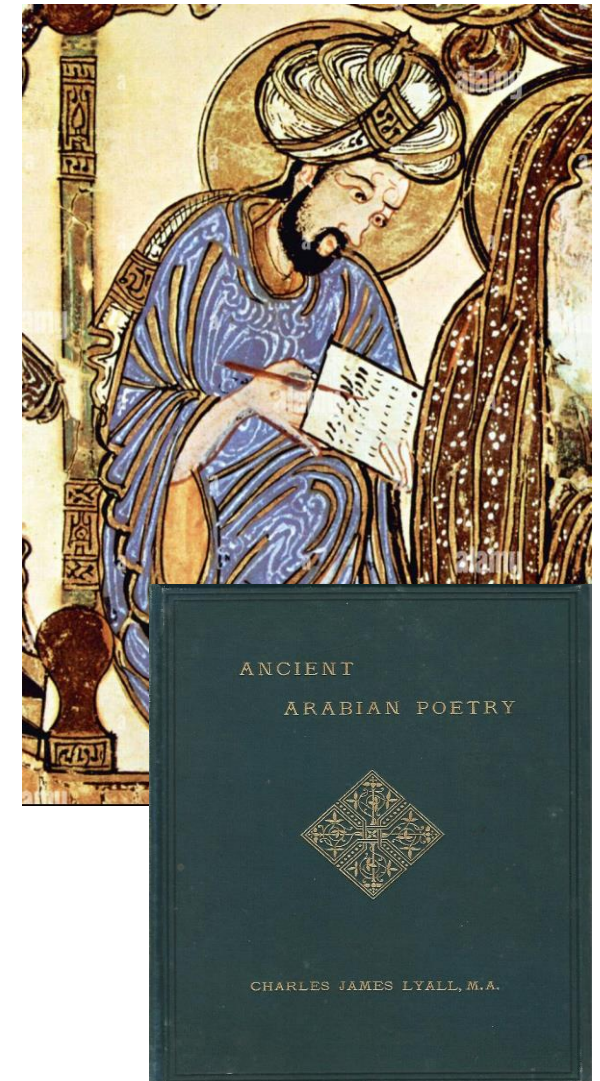
Thơ

Thơ ca truyền miệng

- Được sử dụng nhiều trong giai đoạn trước khi nhà nước Ả Rập ra đời.
- Trong dân gian đã có nhiều thi sĩ. Họ thường ngâm thơ cho các bộ lạc du mục nghe.

Thơ được chép lại bằng chữ

- Từ nửa thế kỷ VII về sau, thơ ca chép bằng chữ viết ra đời.
- Các bài thơ trong thời kì này tập trung thể hiện tinh thần lạc quan yêu đời mà phần lớn là ca ngợi chiến công, tình yêu, rượu ngon,...

1.4.2. NHỮNG THÀNH TỰU CHỦ YẾU CỦA VĂN MINH Ả RẬP

c) Văn học

Thơ

Thời kì phát triển nhất của thơ ca Ả Rập là từ thế kỉ VIII đến thế kỉ XI.

Các tác phẩm tiêu biểu như: Anh dũng ca; Thi ca tập...

Các nhà thơ tiêu biểu ở thời kì này: Abu Nuvát, Abu lờ Ala maari.

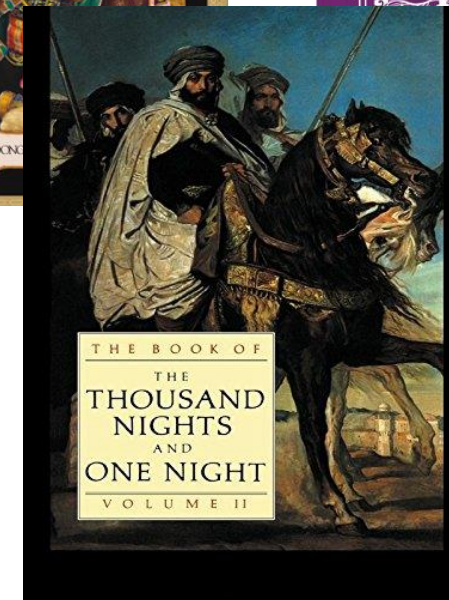
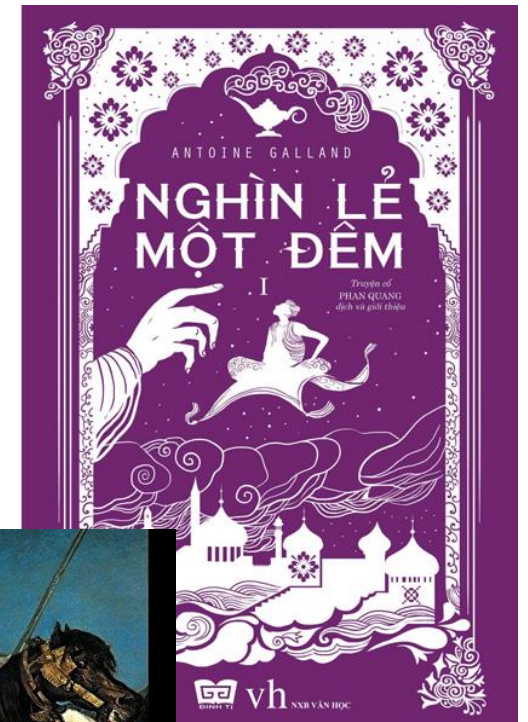
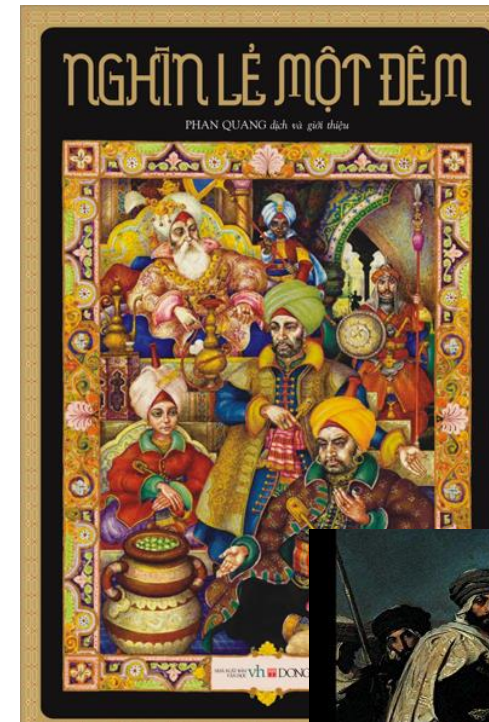

1.4.2. NHỮNG THÀNH TỰU CHỦ YẾU CỦA VĂN MINH Ả RẬP

c) Văn học

Văn xuôi

- Thành tựu nổi tiếng nhất là tập “Nghìn lẻ một đêm”.
- Ngoài ra, ở Ả Rập còn có một tập truyện được lưu hành rất rộng, đó là tập “Ngụ ngôn”. Tập truyện này vốn là của Ấn Độ được viết bằng tiếng Phạn, được truyền sang Ba Tư từ thế kỉ VI, đến thế kỉ VIII thì được dịch ra tiếng Ả Rập.

d) Nghệ thuật

1.4.2. NHỮNG THÀNH TỰU CHỦ YẾU CỦA VĂN MINH Ả RẬP

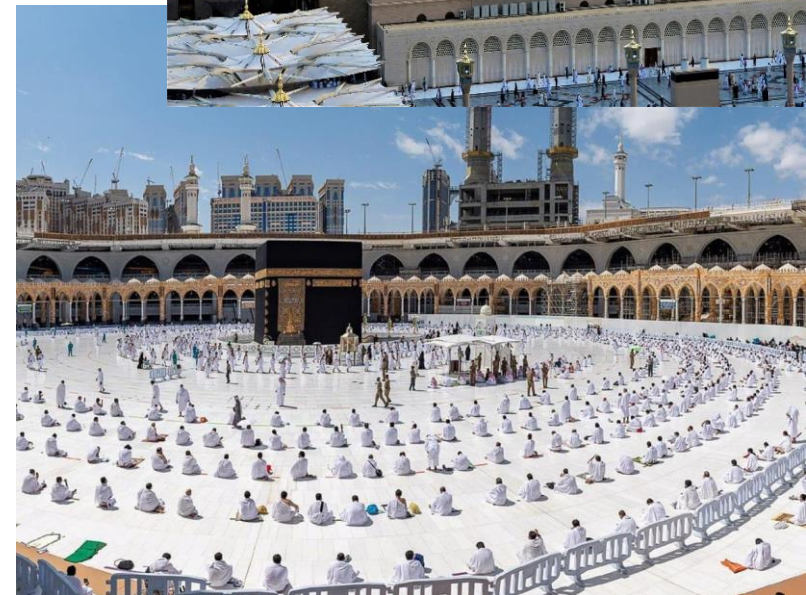
d) Nghệ thuật

Kiến trúc

Kiến trúc mang đậm chất tôn giáo, biểu hiện ở cung điện và thánh thất Hồi giáo.

Al-Masjid an-Nabawī

Al-Masjid an-Nabawī là nhà thờ Hồi giáo do Nhà tiên tri Muhammad khởi xây, tọa lạc tại thành phố Medina - Ả Rập Xê Út, là một trong những nhà thờ Hồi giáo lớn nhất thế giới.

1.4.2. NHỮNG THÀNH TỰU CHỦ YẾU CỦA VĂN MINH Ả RẬP

d) Nghệ thuật

Kiến trúc

Thánh địa Mecca

Tọa lạc tại trung tâm của thánh địa là nhà thờ Hồi giáo Lớn Al-Majid al-Haram. Nổi bật trên nền trắng của nhà thờ là cấu trúc bằng đá khổng lồ hình khối lập phương phủ vải lụa đen thêu chỉ vàng cầu kỳ.

Thánh địa Mecca là nơi các tín đồ Hồi giáo hành hương đến hằng năm, nơi đây có rất nhiều thánh đường nguy nga, lộng lẫy và cổ xưa nhất.

1.4.2. NHỮNG THÀNH TỰU CHỦ YẾU CỦA VĂN MINH Ả RẬP

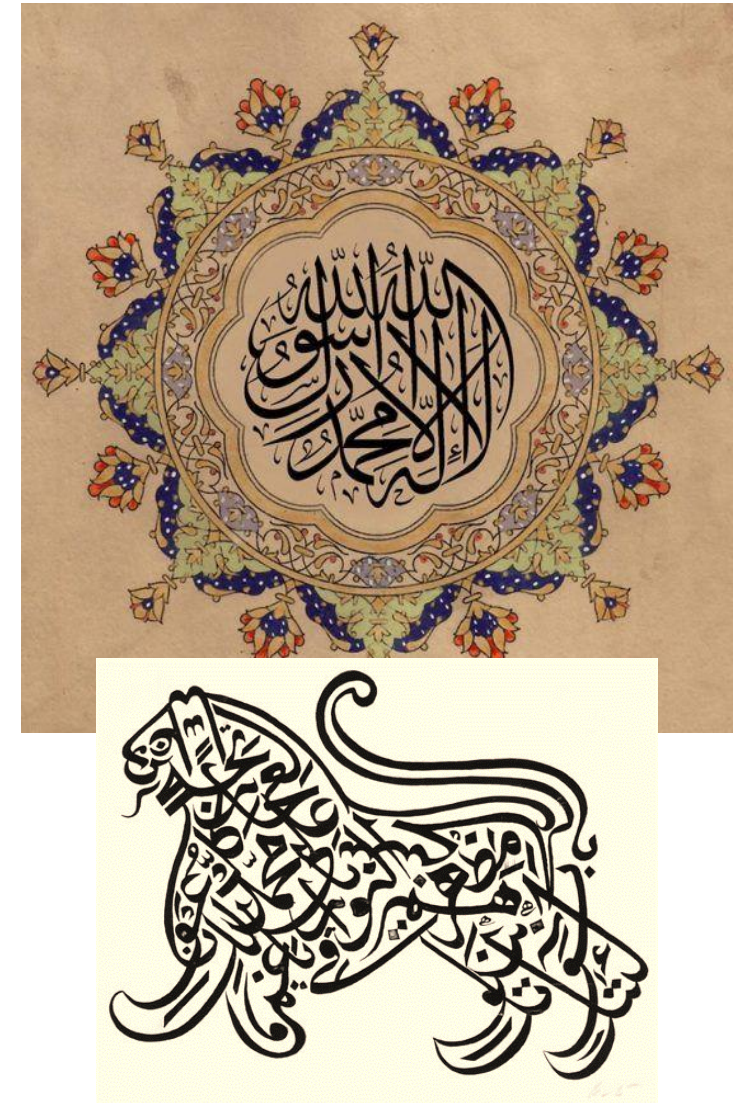
d) Nghệ thuật

Thư pháp

Thư pháp Ả Rập có quan hệ với các trang trí nghệ thuật Hồi giáo trên tường và trần của các nhà thờ Hồi giáo cũng như trên các trang kinh sách.

Có vai trò quan trọng trong sự phát triển của ngôn ngữ Ả Rập

Thư pháp là một sự biểu đạt của nghệ thuật cao quý nhất - nghệ thuật của thế giới tâm linh.

1.4.2. NHỮNG THÀNH TỰU CHỦ YẾU CỦA VĂN MINH Ả RẬP

d) Nghệ thuật

Âm nhạc

Âm nhạc lúc đầu bị cấm, về sau người ta cho rằng, rượu như thể xác, âm nhạc như linh hồn
→ thịnh hành

Trong quá trình ấy, từ thế kỉ VII, ở Ả Rập đã biết "âm nhạc có thể đo được".

Người Ả Rập cũng đã phát minh ra rất nhiều loại nhạc cụ như đàn Oud, đàn Lyre, sáo, trống, chũm chọe...

Hồi giáo dùng âm nhạc trong các buổi lễ. Tuy vậy, cũng như họa sĩ, địa vị của nhạc sĩ rất thấp kém.

1.4.2. NHỮNG THÀNH TỰU CHỦ YẾU CỦA VĂN MINH Ả RẬP

e) Giáo dục

Chế độ giáo dục của Ả Rập cũng bao gồm 3 cấp: tiểu học, trung học và đại học.

Trẻ em từ 6 tuổi, kể cả một số con gái bắt đầu vào học ở trường sơ học. Môn học chính là tập đọc. Nội dung học tập là kinh Coran.

Nơi học là các thánh thất hoặc ngoài trời.

Môn ngữ pháp được đặc biệt coi trọng.

1.4.2. NHỮNG THÀNH TỰU CHỦ YẾU CỦA VĂN MINH Ả RẬP

e) Giáo dục

- Ở bậc đại học, trong toàn đế quốc có 3 trung tâm là Bátđã, Cairô và Coócđôba. Trong đó Cairô là trường đại học cổ nhất Ả Rập bắt đầu thành lập năm 988.
- Công việc biên dịch cũng rất được chú ý. Ở Baghdad, họ đã thành lập “Ngôi nhà Thông Thái”, nơi các học giả không phân biệt Hồi giáo hay ngoại giáo, cùng nỗ lực tập hợp và chuyển dịch tri thức thế giới sang tiếng Ả Rập.

Đâu KHÔNG phải là nghĩa vụ bắt buộc của các tín đồ Hồi giáo?

- A. Ăn chay.
- B. Cầu nguyện.
- C. Bố thí.
- D. Thánh chiến.

Nét khác biệt của đạo Hồi so với các tôn giáo khác là gì?

- A. Thờ rất nhiều vị thần khác nhau.
- B. Tuyệt đối không thờ một ảnh tượng nào.
- C. Quan niệm về thiên đường, địa ngục.
- D. Quan niệm về sự giải thoát.

Trong bài học này chúng ta đã nghiên cứu những nội dung chính sau:

- Điều kiện ra đời của văn minh Ả Rập;
- Tiến trình lịch sử của văn minh Ả Rập;
- Thành tựu chủ yếu và khái quát đặc điểm của thành tựu trong nền văn minh Ả Rập;
- Ảnh hưởng của văn minh Ả Rập đối với các nền văn minh khác.